

Казки про родину

Вівчар, пан, його внук та бичок

Вівчар, пан, його внук та бичок

Був — не був, та кажуть люди, що був, дуже багатий пан-дідич. Мав він плохоумного внука. Нічого той пан не любив, лишень свого внука, і ніяк не міг знайти слуги, який би чогось навчив мало. Не раз пан привозив слуг, але більше як тиждень ніхто не міг у нього втриматися. Вже, може, й сотий раз їде пан у далеке село слуги шукати. Бачить: хлопець пасе вівці й співав. Підїжджав пан ближче, питає: — Чого, хлопче, співавш? — Аби не плакати, пане. — Чи не пішов би ти до мене на службу? — Та я на службі — чужі вівці пасу. — А що тобі платять? — Та що багач платить? Привезе мамі дров на зиму, а я за це мушу йому ціле літо вівці пасти. — Я тобі заплачу більше. Сідай зі мною, то хоч щось побачиш. Ти, певне, й міста ще не бачив? — Не був ще в місті. Але я без маминого дозволу не поїду. — А де твоя мама? — В он тій хаті. Поїхав пан до його матері й каже: — Газдине, пустіть сина на службу. Він буде в мене пасти вівці, телята, з моїм онуком бавитися, а я добре платитиму. Кажете, він за фіру дров літо пастушить? — Та так. — Я вам дров привезу не одну фіру та й ще мій слуга нарубав, а сина давайте мені на службу. Пан нащобетав — жінка повірила й відпустила хлопця. Привіз дідич його додому й посилав худобу пасти. — Пане,— каже новий слуга,— буду вам і вівці, і коні, і велику худобу — все буду пасти, але купіть мені сопілку, бо без сопілки я не можу бути пастухом. — Го-го-го! Чого захотів! Сопілкі? Я на сопілки грошей не маю. Йди собі та й по вербах шукай сопілки. — Та з верби, пане, погана сопілка. — А що я тобі зроблю? Не допросився в пана сопілки. Пішов, знайшов ліщину, мучився-мучився — викрутив з неї сопілку. Зробив ще воронки — ой, яквиліз на стрих, як заграв! А той панок-онучок прибігав та й каже: — Чуєш, Іване, навчи мене грати. — Скажи панові, наймоїй матері дров привезе, та й навчу. Малий побіг, а дідич каже, що не втечуть дрова, хай почекає. Просить малий навчити. — Добре,— погодився Іван.— Клади пальчики на воронки, перебирай ними й дуй у сопілку. Панич дув, перебирав, а музики нема. Мучиться Іван з малим цілий день, а дідич стоїть унизу та й слуха, як слуга вчить його онука. Набридло Іванові та й каже він: — Хоч ти й дідичів онук, але такий дурний, як той цап на мості. Я би борше корову танцювати навчив, ніж тебе на сопілці грати. А пан, коли вчув це, підлазить по драбині на стрих та й питає: — Що ти, Іване, сказав? — Та кажу, що я би скоріше корову навчив танцювати, ніж вашого онука на сопілці грати. — А бичка міг би навчити? — Міг би й бичка. — Знаєш що, Іване? — каже пан.— В мене є бичок, який мав вже два місяці, навчи його танцювати — тобі добре заплачу. — Ой, пане, ви обіцяли мені за службу платити — досі ще моїй мамі дров не завезли, а вже зима йде. — Я тобі гроші дам. — Ви мені, пане, дайте того бичка додому і гроші дайте. — Бери, Іване, бичка й гроші. Але коли я буду знати, що мій бичок — танцюрист? — Я прийду й скажу, коли вам їхати по танцюриста. — Добре. Взяв Іван гроші, взяв бичка, пригнав додому, потримав до зими, а взимку відвів на ярмарок і продав. Каже матері: — Будемо класти хату. Я маю гроші, то треба їх у рух пустити. Побудував Іван хату, але треба чогось і до хати. Приходить навесні до дідича: — Добрий день, пане! — Добрий день, Іване! Що там мій бичок робить? — Го-го-го, пане. Бичок і танцює, і до школи ходить. — Та що ти кажеш, Іване? — Те, що чуєте, пане. Треба грошей. Пан почухався в голову та й дав калитку грошей. — А як далі буде, Іване? — Та так буде, пане, що навчиться він читати-писати, а я прийду і скажу, щоби ви приїхали в нього екзаменати приймати. — Добре, Іване. Іван купив собі поле за ті гроші та й сміється: — Тепер, мамо, будемо жити, як пани. Але минув рік — треба йти до пана. Питає дідич: — Іване, що там мій бичок робить? — Го-го, пане! Бичок вчиться на суддю. Треба йому на два роги дві шапки, треба четверо чобіт, треба великого плаща, треба вбрання нового — зима йде, пане. Йому соромно в будь-якому вбранні ходити. Каже пан: — Го-го-го! Як він мені дорого коштує! — Але ви, пане, будете мати свого суддю. — Та добре, добре, Іване. Дав пан нову калитку грошей. Минуло три роки. За цей час Іван перебрався з села до міста, купив собі каменицю, оженився — вже жінку попід руку водить. А в тім місті був суддя Бик.

Приходить Іван до пана, та й пан питає про свого бичка. — Поздоровляю вас, пане,— каже Іван.— Він уже не бичок, а суддя Бик. А таки зробився, що й не пізнаєте. Запрошує вас приїхати завтра на сніданок, але до нього, пане, тепер треба стукати в двері. — Добре, Іване. Розказав Іван, де мешкав суддя, і пішов собі з жінкою на прогулянку. Другого дня дідич приїжджав до судді Бика, постукав — Бик відчиняв двері, а дідич видивився, що з його бика зробився такий пан. — Ну що ти, бицю мій, тут робиш? Що їсти тобі тут дають? У мене ти би сінце їв, січку. Суддя Бик як закричить: — Шандари! Поліція! Арештуйте його! Він якийсь помішаний Пан розсердився та й як улупить суддю: — Йой, бицю!.. Ти мої пальчики ссав, а тепер хочеш мене арештувати! А потім пан суньголовою давай втікати по сходах, аби не заарештували. Так Іван з паном розраховався.